

Phần thứ nhất

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ DẠY ÂM NHẠC Ở LỚP 4

Ở các lớp 1, 2, 3 học sinh (HS) học Âm nhạc trong môn Nghệ thuật. Việc học Âm nhạc ở các lớp đó chủ yếu là học các bài hát, kết hợp với một số hoạt động. Qua học hát, HS được rèn luyện về tai nghe, trí nhớ âm nhạc, phát triển nhạc cảm và làm quen với việc thể hiện chính xác về cao độ và trường độ của âm thanh trên cơ sở giai điệu bài hát. Cuối lớp 3, HS được tiếp cận bước đầu với một vài kí hiệu ghi chép nhạc.

Đến lớp 4, Âm nhạc được tách riêng thành một môn học, có sách giáo khoa (SGK) cho HS và sách hướng dẫn giảng dạy cho giáo viên (SGV).

Nhu vậy, lên lớp 4, việc học Âm nhạc của HS Tiểu học đã chuyển sang một giai đoạn mới : vừa học các bài hát, vừa học những kí hiệu ghi chép nhạc và tập đọc nhạc (chúng ta quen gọi là kí xướng âm).

I – MỤC TIÊU MÔN HỌC

Trong *Chương trình Tiểu học* (ban hành theo Quyết định 43/2001/QĐ – BGD&ĐT ngày 9 – 11 – 2001 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo) mục tiêu của môn học Âm nhạc lớp 4, 5 được ghi như sau :

1. Hình thành một trình độ văn hoá âm nhạc tối thiểu cho HS.
2. Bước đầu giúp cho các em làm quen một số kĩ năng đơn giản về ca hát và thói quen tập hát đúng.
3. Tạo cho HS hứng thú, niềm vui khi học hát, nghe ca nhạc. Giáo dục nâng lực cảm thụ âm nhạc, kích thích tiềm năng nghệ thuật, làm cho đời sống tinh thần của trẻ thêm phong phú. Góp phần giáo dục tính tập thể, tính kỷ luật, tính chính xác, khoa học.
4. Phát triển trí tuệ, bồi dưỡng tình cảm trong sáng lành mạnh, hướng tới cái tốt, cái đẹp. Góp phần làm thư giãn đầu óc trẻ em, làm cân bằng các nội dung học tập khác ở Tiểu học.

Từ mục tiêu chung đó, dựa trên nội dung chương trình môn Âm nhạc, mục tiêu dạy học Âm nhạc lớp 4 cần đạt được một số yêu cầu cụ thể như sau :

Về kiến thức :

- HS biết hát 10 bài hát.
- Biết hình dáng, tên gọi một vài nhạc cụ.
- Được nghe một số bài dân ca, ca khúc hoặc nhạc không lời.
- Biết một số truyện kể về âm nhạc.
- Biết gọi tên một số kí hiệu ghi chép nhạc thông dụng.

Về kỹ năng :

- Hát đúng cao độ, trường độ các bài hát trong chương trình và tập hát diễn cảm.
- Nhớ vị trí, tên gọi nốt nhạc và tập đọc đúng cao độ, trường độ theo các bài tập đọc nhạc.

Về thái độ :

- Giáo dục HS yêu thích ca hát, hào hứng tham gia các hoạt động ca nhạc trong và ngoài lớp...
- HS có ý thức khi học hát phải hát đúng và tập hát diễn cảm, khi tập đọc nhạc cần nhớ tên nốt, cố gắng thể hiện chính xác cao độ và trường độ nốt nhạc ghi trên khuông.

II – NỘI DUNG CHƯƠNG TRÌNH ÂM NHẠC LỚP 4

(1 tiết/tuần × 35 tuần = 35 tiết)

1. Tập hát

- Củng cố, ôn tập một số bài hát đã học (*Quốc ca Việt Nam*, bài hát thiếu nhi...).
- Học 10 bài hát ngắn, trong đó chọn 1 – 2 bài dân ca Việt Nam, 1 bài hát nước ngoài có tầm cũ giọng không quá quãng 9 (có thể lướt qua quãng 10).
- Tập hát rõ lời, phát âm gọn tiếng, rõ ràng. Tập giữ hơi thở để hát những câu hát dài liền mạch. Tập hát đúng những tiếng có luyến 2 – 3 âm.
- Tập thể hiện tính chất mạnh mẽ, hùng tráng với những bài hát hành khúc.
- Tập diễn cảm đúng với tốc độ, sắc thái của bài hát.

2. Phát triển khả năng âm nhạc

- Giới thiệu và nghe 4 – 5 bài, gồm dân ca, bài hát mới hoặc nhạc không lời.
- Giới thiệu hình dáng một vài nhạc cụ. Nghe âm sắc qua băng các trích đoạn nhạc được diễn tấu bằng các loại nhạc cụ này.
- Đọc 2 truyện kể về âm nhạc.

3. Tập đọc nhạc

- Làm quen với các bài tập đọc nhạc nhịp 2 gồm 5 nốt Đô – Rê – Mi – Son – La (lần lượt xuất hiện hình nốt đen, nốt trắng, lặng đen, nốt móc đơn, lặng đơn).
- Làm quen với các bài tập đọc nhạc gồm các nốt Đô – Rê – Mi – Pha – Son – La với hình nốt và dấu lặng như trên.

Các bài tập đọc nhạc đều có lời ca.

III – GIỚI THIỆU SÁCH GIÁO KHOA ÂM NHẠC 4

I. Nội dung

Từ nội dung chương trình như trên, SGK *Âm nhạc 4* đã cụ thể hoá các nội dung đó thành 35 tiết học.

Tập hát :

SGK *Âm nhạc 4* chọn 10 bài hát theo danh mục sau đây :

- *Em yêu hòa bình* (Nguyễn Đức Toàn)
- *Bạn ơi lắng nghe* (Dân ca Ba-na)
- *Trên ngựa ta phi nhanh* (Phong Nhã)
- *Khăn quàng thắm mãi vai em* (Ngô Ngọc Báu)
- *Cò lả* (Dân ca đồng bằng Bắc Bộ)
- *Chúc mừng* (Nhạc Nga)
- *Bàn tay mẹ* (Bùi Đình Thảo – Tạ Hữu Yên)
- *Chim sáo* (Dân ca Khơ-me Nam Bộ)
- *Chú voi con ở Bản Đôn* (Phạm Tuyên)
- *Thiếu nhi thế giới liên hoan* (Lưu Hữu Phước)

Tập đọc nhạc :

Trong phân môn này có một số bài tập về cao độ và tiết tấu riêng, sau đó có 8 bài tập đọc nhạc (TĐN) đánh số TĐN từ 1 đến 8.

Các bài TĐN cho HS tập đọc từ ít đến nhiều nốt nhạc trong phạm vi cao độ một quãng 8 (Đô 1 – Đô 2) có kết hợp với các hình nốt đen, trắng, móc đơn. Mỗi bài TĐN như một bài hát nhỏ vì đều có lời ca để sau khi tập đọc đúng giai điệu, các em tập ghép lời hát.

Phát triển khả năng âm nhạc :

Phần này giới thiệu 4 nhạc cụ dân tộc là đàn nhị, đàn tam, đàn tứ, đàn tì bà. Có truyện kể âm nhạc là *Tiếng hát Dao Thị Huệ*. Xen kẽ trong các tiết có nội dung cho HS nghe nhạc, nghe hát. Ngoài ra sách còn có các bài đọc thêm.

2. Cấu trúc của sách giáo khoa

SGK chia thành 35 tiết / 35 tuần. Mỗi bài hát được dạy – học trong 2 tiết. Thông thường tiết thứ nhất dành toàn bộ cho việc dạy học bài hát, tiết thứ hai ôn lại bài hát đã học và thêm một nội dung mới (tập đọc nhạc, nghe nhạc hoặc kể chuyện âm nhạc). Ngoài các tiết học có nội dung cụ thể còn có các tiết ôn bài hát, ôn TĐN, kiểm tra và học bài hát do địa phương tự chọn.

IV – PHƯƠNG PHÁP DẠY – HỌC ÂM NHẠC LỚP 4

Do chương trình Âm nhạc lớp 4 có nhiều nội dung khác nhau mang tính phân môn, vì thế phương pháp dạy học cũng đặt ra nhiều vấn đề mới.

1. Dạy hát

Quy trình dạy học hát đã khá quen thuộc đối với giáo viên (GV) vì dạy hát đã thực hiện liên tục ở các lớp 1, 2, 3, tuy nhiên cũng cần nhấn mạnh thêm một vài vấn đề như :

- Khi dạy hát cần kết hợp với nhạc cụ, cho HS nghe đàn và GV đệm đàn.
- Tập hát ở lớp 4 vẫn tiếp tục thực hiện các hoạt động kết hợp như gõ đệm, vận động phụ họa hoặc trò chơi,...
- Tăng cường cho HS tập biểu diễn và GV chú ý giúp các em nâng cao chất lượng tiếng hát, hát hoà giọng, có diễn cảm.

– GV không chỉ dạy bài hát đơn thuần mà cần có sự liên hệ nội dung bài hát với các kiến thức liên quan mang tính kết hợp liên môn như Văn học, Lịch sử, Địa lí, môi trường để mở rộng hiểu biết cho HS.

2. *Dạy Tập đọc nhạc*

Với HS lớp 4, yêu cầu của phân môn TĐN đặt ra hết sức nhẹ nhàng, đơn giản.

Giai đoạn đầu tiên tiếp cận với phân môn này, HS sẽ thực hành các bài tập về cao độ và tiết tấu riêng. Về cao độ, GV phải cho các em nghe để tập nhận ra âm thanh cao thấp tương ứng với vị trí các nốt nhạc trên khung từ 2 – 3 âm đến 4 – 5 âm trong phạm vi quãng 8 (Đô 1 – Đô 2). Tiếp theo, HS tập đọc theo thang 5 âm Đô – Rê – Mi – Son – La và tiến tới tập đọc thang 7 âm Đô – Rê – Mi – Pha – Son – La – Si.

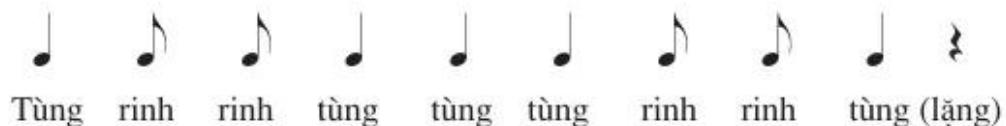
Về trường độ, các em sẽ làm quen với các hình nốt và luyện tập thể hiện các hình nốt trong mối quan hệ 2 hình nốt rồi 3 hình nốt kết hợp. Cách dạy thực hành trường độ trên các hình nốt nên vận dụng dưới dạng các trò chơi. Ví dụ :

Thực hành tiết tấu sau đây :

Có thể cho HS tập đọc bằng tên gọi hình nốt :

Hay là :

Có rất nhiều cách cho HS tiếp cận với các hình nốt và tập thể hiện đúng mối quan hệ về trường độ của các âm trong một âm hình tiết tấu cụ thể, điều đó GV cần suy nghĩ để sáng tạo thêm các thủ pháp mới.

Giai đoạn thứ hai của phân môn TĐN là HS tập đọc một bài nhạc. Các bài TĐN trong SGK đều hết sức đơn giản, ngắn gọn và viết trên nhịp 2. Vì chưa cho HS học lí thuyết nhịp 2 nên khi dạy GV không cần giải thích mà chỉ cần cho các em thực hành trực tiếp trên bản nhạc. Khi đọc, lưu ý các em nhấn vào trọng âm của nhịp 2 ở nốt nhạc đứng ngay sau vạch nhịp.

Khi dạy TĐN trên một bài cụ thể, GV nên cho các em tập lần lượt cao độ, tiết tấu riêng. Sau đó, GV đàm cho HS nghe giai điệu một vài lần để các em tập đọc theo từng câu ngắn. Khi đã đọc đúng giai điệu sẽ cho HS tập ghép lời. Trong khi đọc, GV nhắc các em gõ phách đều đặn, nhịp nhàng.

3. *Dạy các truyện kể âm nhạc và nghe nhạc*

Hai nội dung trên sẽ được hướng dẫn trong các tiết học cụ thể ở phần thứ hai của tài liệu.

V – SOẠN KẾ HOẠCH BÀI HỌC VÀ KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ

1. *Kế hoạch bài học (còn gọi là giáo án)*

Đây là công việc của mỗi GV phải chuẩn bị trước khi lên lớp. Với môn Âm nhạc, soạn kế hoạch bài học cũng tương tự như các môn khác. Thông thường, các bài soạn trình bày theo mẫu sau :

Tên bài học...

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

II – CHUẨN BỊ CỦA GV – HS

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC CHỦ YẾU

* *Ôn định tổ chức lớp*

Kiểm tra bài cũ (phần này không nhất thiết phải tiến hành trước khi học bài mới).

- * Dạy bài mới
  - + Phần mở đầu (giới thiệu bài học)
  - + Tiến trình

<i>Nội dung</i>	<i>Thời lượng</i>	<i>Hoạt động của GV</i>	<i>Hoạt động của HS</i>
<i>Nội dung 1 :</i> Hoạt động 1 – Hoạt động 2 –			
<i>Nội dung 2 :</i> Hoạt động 1 – Hoạt động 2 –			

* Kết thúc bài học

- Tóm tắt bài.
- Dẫn dò.
- Ôn tập.

2. Kiểm tra, đánh giá

Môn Âm nhạc lớp 4 sẽ phải kiểm tra đánh giá trên hai nội dung chủ yếu : Hát và Tập đọc nhạc. Những nội dung này đều yêu cầu thực hành do đó có thể kiểm tra theo từng nhóm hoặc cá nhân.

Ở Tiểu học, môn Âm nhạc cũng như vài môn học khác đều không cho điểm mà đánh giá bằng nhận xét rồi xếp loại, bao gồm : chưa hoàn thành, hoàn thành và hoàn thành tốt.

Học Âm nhạc đối với HS lớp 4 và HS Tiểu học nói chung phải bảo đảm tinh thần học – vui, vui – học. GV cần khuyến khích, động viên để tất cả HS đều nhiệt tình tham gia, đạt mức hoàn thành và hoàn thành tốt.

Phần thứ hai của tài liệu này là những hướng dẫn cụ thể dạy từng tiết theo SGK. GV cần biết rằng đó chỉ là những gợi ý để tham khảo, không bắt buộc phải thực hiện đúng như những điều biên soạn trong sách. Mỗi GV hoàn toàn có thể bổ sung những sáng kiến của riêng mình dựa vào kinh nghiệm dạy học và trình độ tiếp thu của HS để soạn thành những giáo án (kế hoạch bài học) phù hợp và có hiệu quả khi lên lớp.